

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z wniosku M. T.
przy uczestnictwie I. M. i M. T.
o stwierdzenie nabycia spadku po R. T.,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 stycznia 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania M. T.
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 1 grudnia 2015 r., sygn. akt II Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

M. T. - uczestniczka postępowania złożyła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w P. z dnia 1 grudnia 2015 r., którym oddalono apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 26 listopada 2013 r., stwierdzającego, że spadek po R. T. zmarłym dnia 17 marca 2013 r. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 17 września 1996 r., nabyła w całości żona M. T.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Celem skargi kasacyjnej jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rola nie polega zatem na korygowaniu

ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. W ramach tzw. przedsądu Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należyście umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., tj. czy występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przyczyny te mają wykazać występowanie kwestii istotnych dla interesu publicznego, uzasadniających przystąpienie do rozpoznania tak szczególnego środka prawnego. W obowiązującym stanie prawnym wniosek o przyjęcie do rozpoznania jest oddzielną jednostką redakcyjną skargi kasacyjnej, uregulowaną w art. 398⁴ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Wymogiem formalnym jest zatem oznaczenie przyczyny i zamieszczenie odnoszącego się do niej uzasadnienia. Nie jest wystarczające odwołanie się do uzasadnienia podstaw skargi kasacyjnej, nawet jeżeli zawiera ono treściowo tożsame argumenty (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08; z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16 - nie publ.). Ograniczenie kognicji Sądu Najwyższego wynika stąd, że orzekanie w przedmiocie przyjęcia następuje na innym etapie postępowania, na posiedzeniu niejawnym w innym składzie, jak merytoryczne rozpoznawanie skargi kasacyjnej (art. 398¹⁰ zd. 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Skarga uczestniczki jest oparta na przyczynach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na art. 398⁹ § 1 pkt 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., tj. wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego, w zasadzie powinno spełniać wymagania odnoszące się do zagadnienia prawnego przedstawianego przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., w razie powstania poważnych wątpliwości, których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (por. m.in. nie publikowane postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z dnia 14 września 2012 r., I UK 218/12, z dnia 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z dnia 24 października 2012 r., I PK 129/12). Wątpliwości muszą pozostawać w związku z rozstrzygnięciem sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia

5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, BSN 2014, nr 11) wykazanym w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (por. nie publikowane postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13, nie publ.). Istotne zagadnienie prawne należy jednak postawić w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by mogło być ocenione w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny (por. m.in. nie publikowane postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CZP 14/12, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 z dnia 10 lipca 2014 r., II PK 257/13). Skarżący powinien przedstawić stanowisko co do rozstrzygnięcia sprawy oraz przyczyn wadliwości zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 54/12). Wymagania te nie są spełnione w wypadku ograniczenia się do sformułowania pytań, wymagających zdaniem skarżącego udzielenia odpowiedzi (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, nie publ.) Podkreślenia wymaga, że zagadnienie prawne może zostać uznane za istotne jeżeli Sąd Najwyższy nie zajął co do niego stanowiska, bądź zaszły okoliczności faktyczne uzasadniające jego zmianę lub modyfikację (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP 2003, nr 13, poz. 5).

Skarga uczestniczki formułuje dwa zagadnienia prawne w formie następujących pytań:

1. Czy w sytuacji, w której kopia dokumentu składanego przez stronę, która budzi wątpliwości co do autentyczności dokumentu, może stanowić dowód czynności w nim stwierdzonych oraz czy w takiej sytuacji Sąd nie powinien na wniosek przeciwnika procesowego zażądać przedłożenia oryginału dokumentu, co wynika z treści art. 129 § 4 k.p.c.?

2. Czy w sytuacji, w której spadkodawca dokonał darowizn na rzecz jednego ze spadkobierców, darując cały posiadany przez siebie majątek, nie zastrzegając przy tym, że darowizny te nie mają być zaliczone na poczet schedy, pozostali spadkobiercy ustawowi pozbawieni zostają prawa do dziedziczenia przypadającej im części spadku, ewentualnie równowartości tej części?

Niezależnie od tego, że skarga nie zawiera żadnego uzasadnienia tak oznaczonych zagadnień, w tym odwołania do stanowiska orzecznictwa lub piśmiennictwa, ich bezpodstawność jest oczywista. Co do pierwszego podnieść należy, co zawodowy pełnomocnik sporządzający skargę powinien wiedzieć, że zgodnie z art. 95 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz.U. 2016 r., poz. 1796) oryginały aktów notarialnych nie mogą być wydawane poza miejsce ich przechowywania, gdyż są sporządzane w jednym egzemplarzu w sposób niepowtarzalny. Z tego powodu wypis aktu notarialnego ma moc oryginału (art. 109) i dokument w takiej formie jest przedstawiany sądowi w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku. Oryginał znajdujące się w posiadaniu notariusza, którego obowiązkiem jest przechowywanie go przez okres 10 lat, a następnie przekazanie go do archiwum właściwego sądu rejonowego. W zupełnie wyjątkowych wypadkach, gdy zachodzi potrzeba oględzin oryginału aktu notarialnego przez sąd i strony taki dowód może być przeprowadzony, po wydaniu stosownego postanowienia dowodowego w kancelarii w obecności notariusza. Co do drugiej - treść postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku wiążąco określa art. 677 k.p.c. Powołanie w testamencie „do całości spadku” oznacza przejście wszystkich praw i obowiązków majątkowych zmarłego z chwilą jego śmierci (art. 922 § 1 k.c.). Kwestia zaliczeń darowizn, ustaleń i rozliczeń wynikających ze stosunków współwłasności, których stroną był spadkodawca, nie może nastąpić w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku, tylko w innych postępowaniach.

Dla skutecznego powołania się na oczywistą zasadność skargi konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, mającej charakter oczywisty, widoczny *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2016 r., IV CSK 729/14 oraz z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15 – nie publ.). Nie może budzić wątpliwości, że zachodzi naruszenie prawa, zauważalne bez głębszej analizy, które przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Sam zarzut uchybienia (nawet

oczywistego) treści określonego przepisu (przepisów) nie wystarcza dla przyjęcia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, nie publ.). Musi ono pozostawać w bezpośrednim związku z rozstrzygnięciem. Skarżący powinien przywołać konkretne przepisy prawa, którym - jego zdaniem - Sąd drugiej instancji uchybił oraz przytoczyć odpowiednią juretryczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2013 r., I UK 214/13, nie publ.). W żadnej mierze nie czyni zadość tym wymaganiom ograniczenie skargi do stwierdzenia: „Skarga jest oczywiście uzasadniona, bowiem ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny w sposób zdecydowany wskazuje, że rozstrzygnięcie sądu mogło być o dokumenty nie posiadające waloru autentyczności”.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania.